

A long-exposure photograph of a graffiti-covered tunnel. The walls are covered in various graffiti tags and drawings. In the center of the tunnel, a bright light source has been moved in a square path with a loop inside, creating a glowing light trail. The light trail is primarily red and orange, with some white highlights. The overall atmosphere is dark and artistic.

En dan nog eens schrijven!

Praktijktips voor schrijfvaardigheid

Programma

- Achtergrond
 - Wat weten we over schrijven?
 - Wanneer werkt schrijfonderwijs (niet)?
- Ideeën en informatie uitwisselen
- Vindplaatsen en tools
- Zin en motivatie

Verwachtingen

- Concrete vraag

Elementary School

OK, settle down, everyone!

My dog is here!

AM I ON MUTE?!

My chair fell over!

Bananas!

And here's my room...

This is my Dad's shoe.

High School

Can anyone say good morning?
Anyone??

MJ

Alex

Jack

Leanne

Kiki

Ty

KP

Een lastige vaardigheid

- Veel minder spontaan
- Mindset van leerlingen

- Leren schrijven vs. schrijven beoordelen
- Vorm **én** inhoud

- Onderzoek?
 - Beperkter dan lezen
 - Geen totaalrecept
 - Zeker niet voor “tweede”/vreemde taal

VERBETERMACHINE
MINDER

TOON
LEZER

EERST
FEEDBACK

MEER

TELKENS

SCHRIJVEN + **SCHRIJVEN**

SIZE

HOE
RONDES

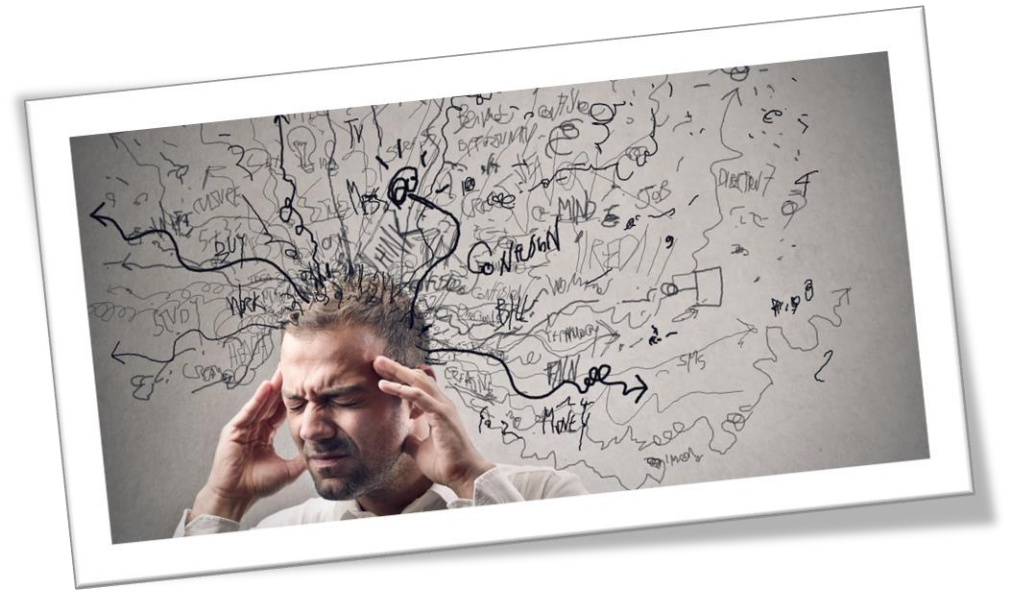

Braaksma en Rijlaarsdam

- Schrijf nu zelf een X, waarin je...
- Blok met advies (inleiding, structuur, stijl)
- Tekst schrijven én 'goede raad' omzetten

Leren schrijven

- Werkgeheugen
 - Beginner vs. expert
 - Automatisering
- Aanvankelijk: belasting beperkt houden
 - Verschillende rondes
 - Elke ronde heeft een specifieke focus
 - Eerder aparte evaluaties dan één formulier aan het einde
 - ~~OVUR~~ → plannen, schrijven, revisie en herschrijven

Aan de slag

BEELDIG VERSLAG

In deze bijdrage presenteer ik een concrete opdracht voor het geschreven verslag van een museumbezoek. Aan de hand van een aantal thematisch opgelegde foto's gaan leerlingen aan de slag om via een gericht stappenplan hun schrijfsresultaat uit te werken. De opzet van deze opdracht is ook toe te passen op een ervaringsverslag van een schoolproject, de weergave van een werkdag als vrijwilliger of de beschrijving van een stageonderdeel of bedrijfsbezoek.

Gino Bombeke

Over de auteur

**GINO
BOMBEKE**

gaf 14 jaar les in het secundair onderwijs. Momenteel is hij vakbegeleider Nederlands voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen in de regio Mechelen-Brussel en lector aan de SLO Nederlands van de KU Leuven.

FOTO'S ALS INSTAP

Bij dit verslag wordt de eigenlijke schrijfoopdracht uitgesteld gegeven. Na een korte oriëntering op het museum (stap 1 en 2), krijgen de leerlingen de opdracht om tijdens het bezoek vijf fo-

to's te nemen. Om hen gericht te laten kijken, doen ze een online verkenning van de permanente collectie (stap 3 en 4) en krijgen ze vijf superlatieven (stap 5).

Tijdens een schrijfles (stap 6 tot 11) schrijven de leerlingen bij elke foto een korte tekst. Door de vastgelegde uitgangspunten verschuift de focus van het zoeken naar bronnen en inspiratie naar het eigenlijke schrijven. Vervolgens denken de leerlingen na over de tekst-samenhang, door de alinea's bewust in een volgorde te plaatsen en er overgangen tussen te voorzien.

Stimuleer leerlingen om tijdens deze schrijfles vragen aan elkaar en aan jou te stellen. Nodig stagiairs of leraren in opleiding uit om aanwezig te zijn, zodat de contacttijd tussen begeleiders en leerlingen verhoogt. Projecteer na een halve lestijd een slide met basisvragen als *Begint elke zin met een hoofdletter?* of *Bevat je tekst veel herhaling?*; zo dwing je leerlingen tot tekstredactie.

REFLECTIE EN FEEDBACK

In de reflectiefase (stap 12 tot 15) plaats ik het redigeren van elkaars werk en het maken van een tweede versie voorop. Herschrijfopdrachten op basis van concrete suggesties en duidelijke feedback zijn immers een heel krachtig element binnen de schrijfdidactiek. Zo verplicht je leerlingen om actief aan de slag te gaan met de opmerkingen bij hun eerste versie en na te denken over het eigen taalgebruik en dat van medeleerlingen. Hoe concreter de suggesties en hoe gericht de feedback, des te zinvoller de herschrijfronde. Voor de eindbeoordeling kun je een matrix aanbieden met een aantal gerichte beoordelingscriteria. Schrijf voor elk criterium concreet wanneer een leerling 0, 1, 2 of het maximum verdient. Zo zorg je naast een scherpe normering voor gerichte feedback. Bovendien vermijd je dat je dezelfde opmerkingen steeds opnieuw moet noteren. Dit

Superlatief- vragen

Superlatiefvragen leiden ook in een klasdiscussie of onderwijsgesprek tot rijkere antwoorden dan ja/nee-vragen of open vragen. Ze geven de leerlingen enerzijds houvast, maar dwingen hen anderzijds tot nadenken en keuzes maken.

Metacognitie

- De onzichtbare lezer
 - Bij spreken: publiek en onmiddellijke feedback
 - Denken vanuit communicatie
- Ook feedback op hoe leerlingen schrijven
- Plannen
 - Linken aan concrete, alledaagse dingen
 - Ook dit inoefenen

tip Tip: maak leerlingen bewust van de fasen van het schrijfproces
Benoem de vijf fasen op een miniposter en zet een gekleurde
wasknijper vast bij die schrijffase waarin de leerlingen zich bevinden.

Fase 1: Oriënteren

Fase 2: Schrijfopdracht

Fase 3: Schrijven

Fase 4: Bespreken en herschrijven

Fase 5: Verzorgen en publiceren

Instructie

- Boeiende opdracht
 - Uitdagend
 - Direct nut bij andere vakken
- Publiek is meer dan een leraar
- Modeling

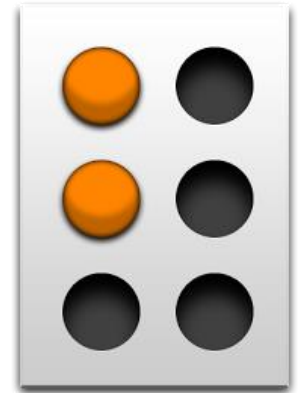

Dragende vaardigheid

- Betekenisvolle context
 - Geen extra teksten
 - Inbedding: deel van een totaaltaak
- Je bent geen verbetermachine!
 - Taalsteun en interactie > cijfer op eindresultaat
 - Schrijfpdracht is geen schrijfonderwijs
 - Pre-teaching
- Geef je publiek een gezicht

Ondersteuning op maat

- Differentiatie
 - Algemene opdracht, met activeren voorkennis
 - Schrijfkader
 - Stappenplan
 - Goede voorbeelden
- Fysiek in lokaal, maar niet voor elke leerling
- Durf een vraag doorspelen / weigeren

vrt taal

Schrijfassistent Nederlands

WELKOM BIJ DE SCHRIJFASSISTENT!

Herschrijftaken

- Stimuleren om met feedback om te gaan (uit slotfase)
- Koppeling aan correctheid (spelling, zinsbouw)
 - Foutenanalyse
 - Gerichte oefeningen op maat van leerling
- Hele tekst of net gerichte delen

Samenbrengen: (klachten)brief

- Intro: Modeling (tekstdeel)
- Fase 1: Ideeën verzamelen
- Fase 2: Drie brieven geven
 - Welke goed
 - Overlopen (klassikaal of deelgroep)
 - Voorbeelden weg
- Fase 3: Leerling schrijft zelf
- Fase 4: Ondersteuning halen
 - Voorbeeld
 - Schrijfkader
 - Samen met buur bekijken
- Fase 5: Herschrijven en publiceren

TOON HOE HET KAN

WERK SAMEN

GEEF WAT
NODIG IS
Iedereen is anders

SIZE DOESN'T MATTER

Je bent geen
verbetermachine

FEEDBACK EERST

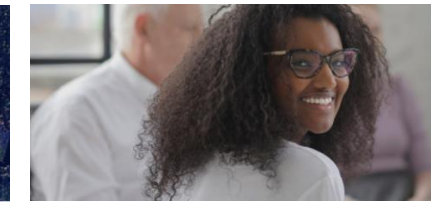
WERK IN
RONDES

Meer
herschrijven
EN DUS MINDER NIEUW SCHRIJVEN

ZEG OOK HOE HET LOOPT
de weg is belangrijker

Toon je
publiek

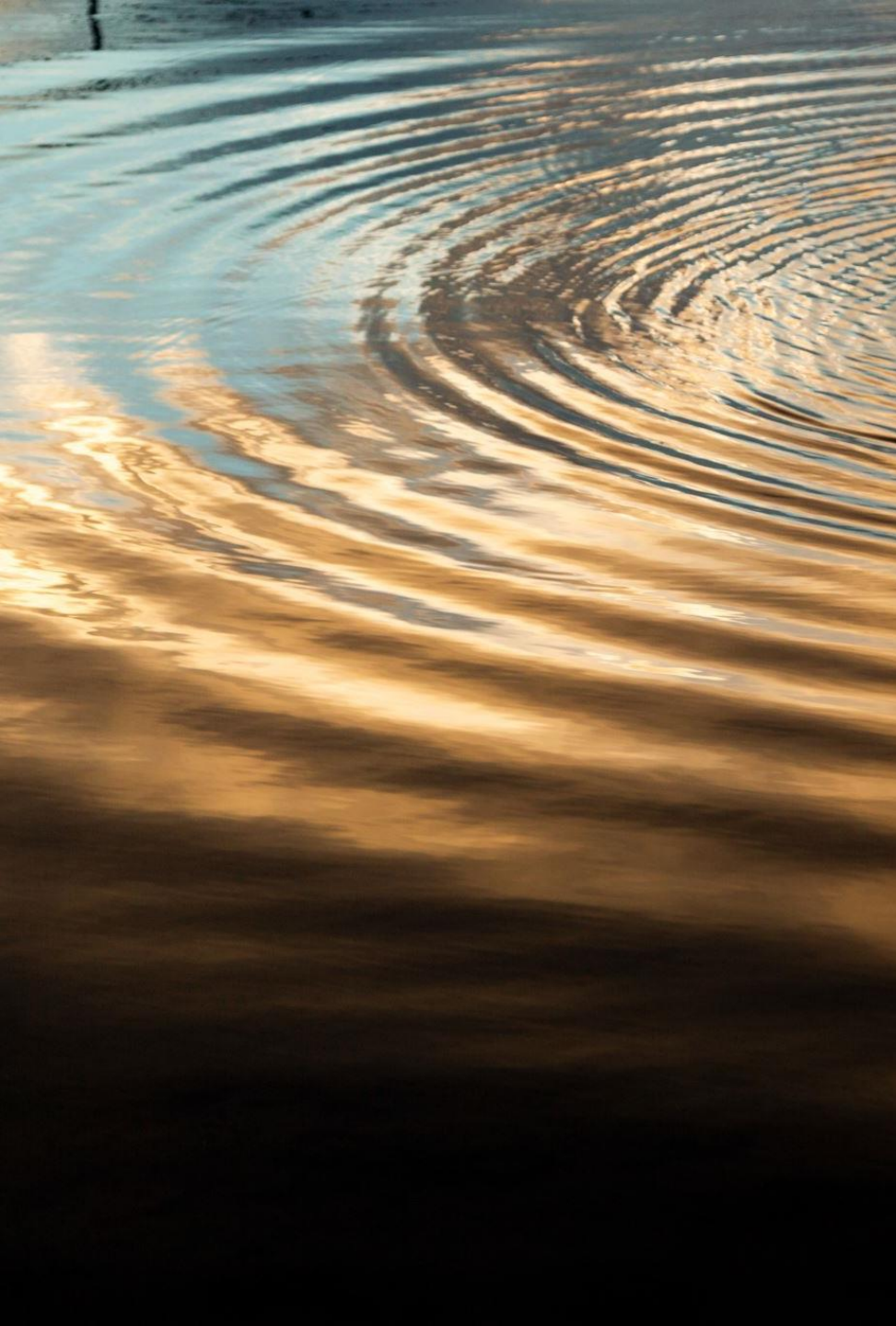
Breakoutrooms

- Voorbeelden uit eigen lespraktijk
- Principes uit deze sessie

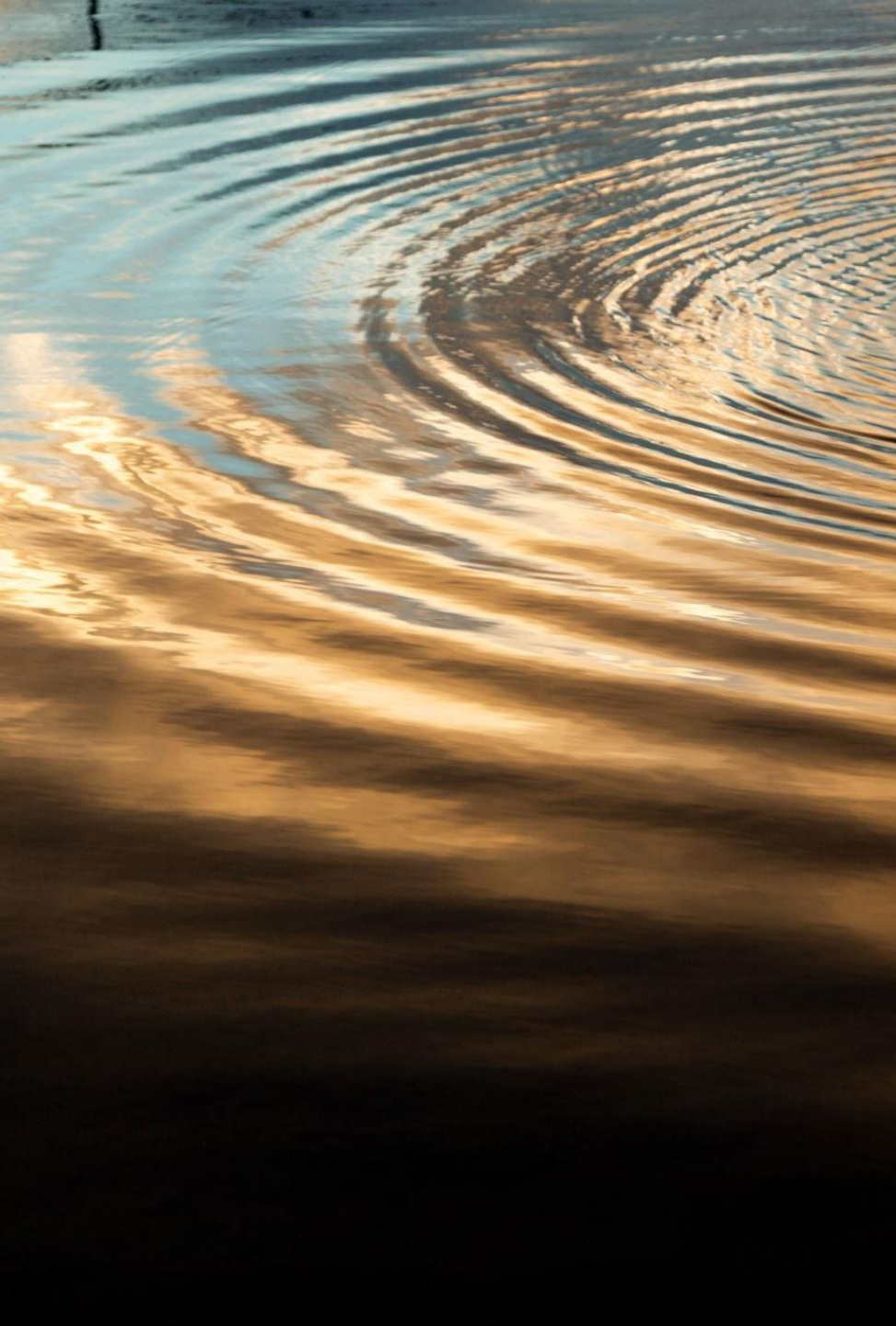
Vragen

- Concrete vragen (begin sessie)

Vragen

- Wat is goede feedback bij schrijfoopdrachten?
- Hoe leer je leerlingen zinnen bouwen?
- Waarom is het (g)een goed idee om leerlingen op pc te laten schrijven?

Vragen

- Wat is goede feedback bij schrijfoopdrachten?
- Hoe leer je leerlingen zinnen bouwen?
- Waarom is het (g)een goed idee om leerlingen op pc te laten schrijven?

Feedback (1)

- Schrijven, indienen, feedback
 - Lange tijd voor nieuwe opdracht
 - Feedback naar voren brengen
- Voorbereiding inhoud – correctie vorm
- Is peerfeedback haalbaar?

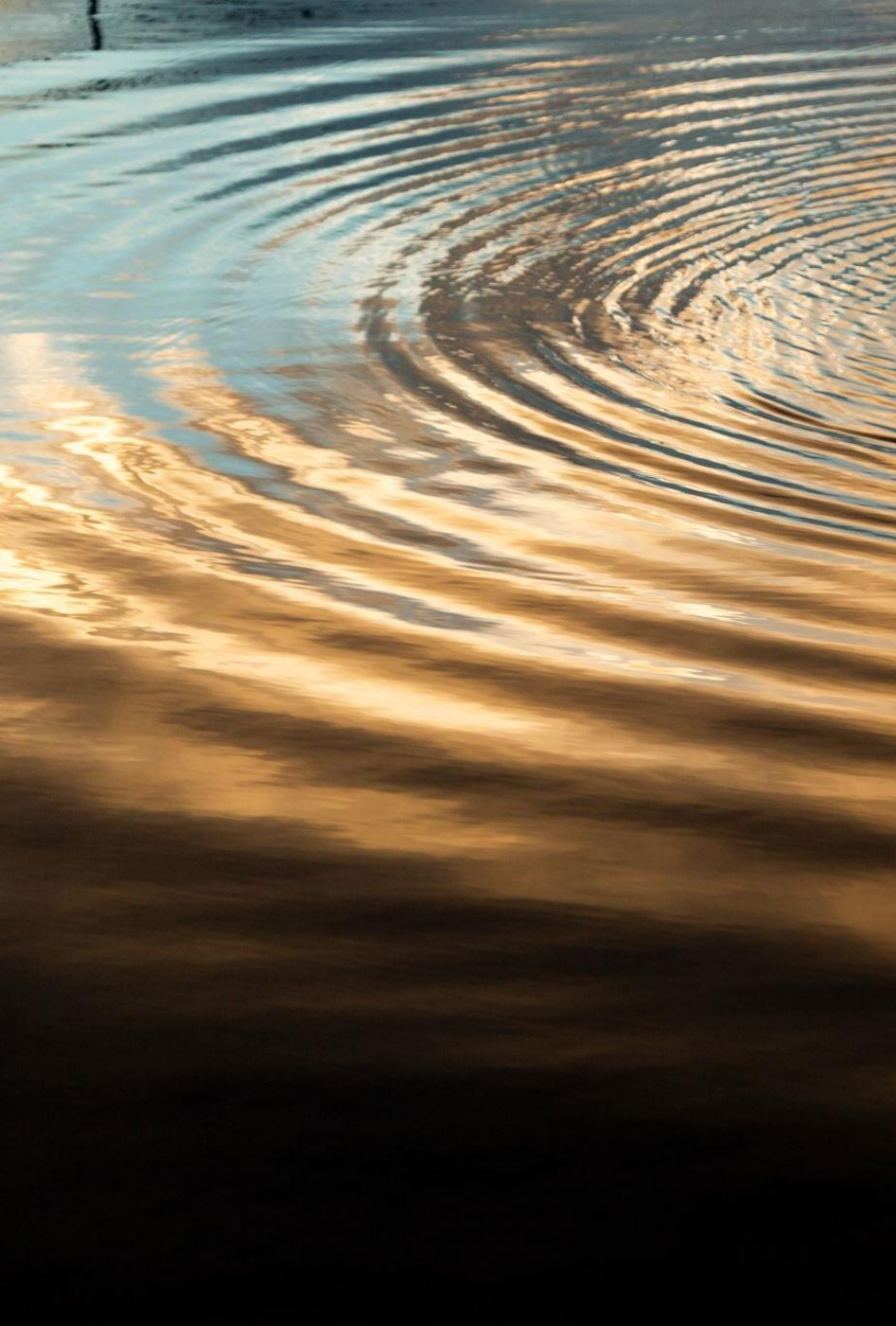
Feedback (2)

- Laat leerlingen luisteren naar hun eigen teksten
- Beperkte, maar gerichte feedback
- Concrete opdrachten bij peerfeedback
- Vergelijking leidt tot beoordeling

Feedback (3)

- Schrijfcarrousel

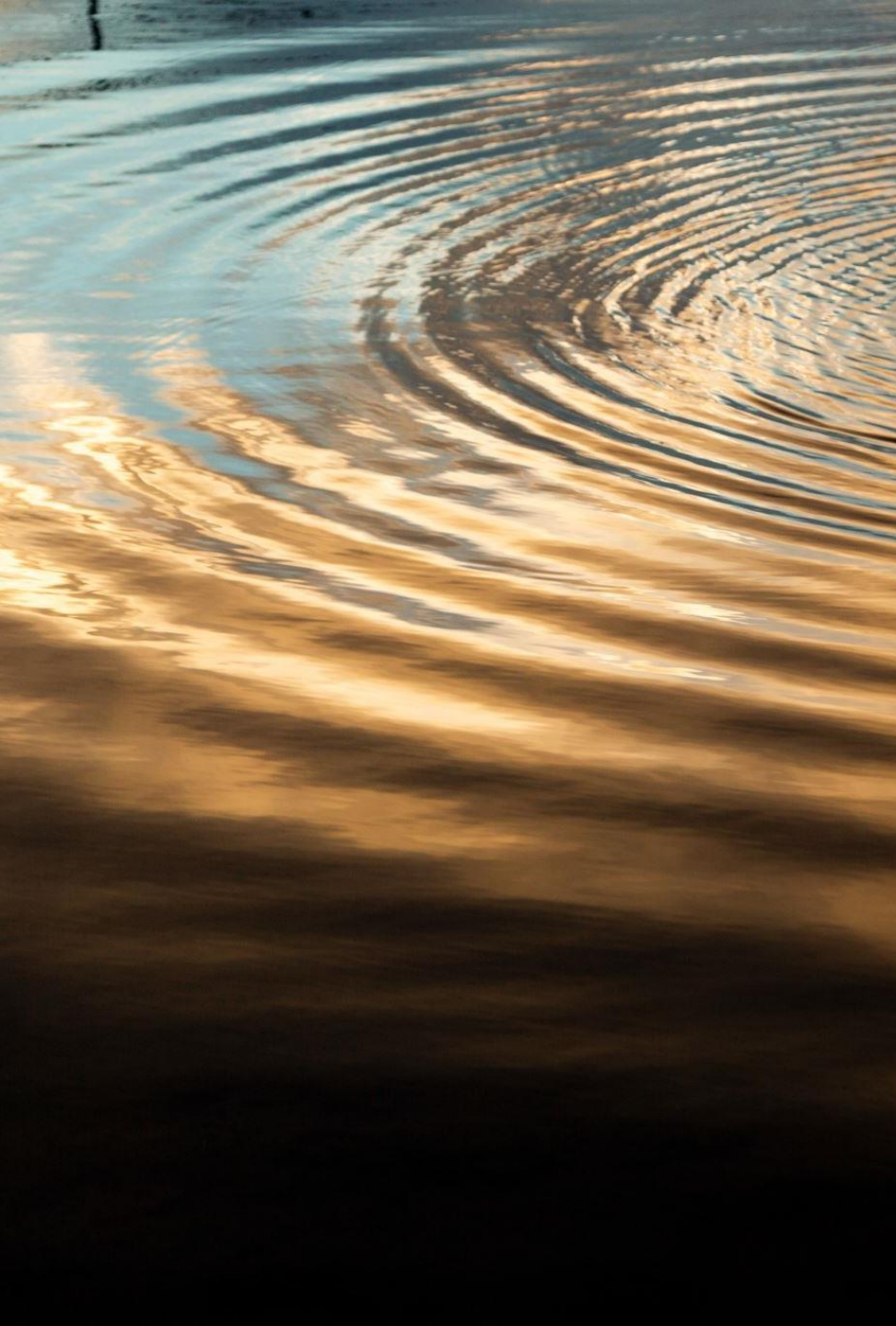
Vragen

- Wat is goede feedback bij schrijfoopdrachten?
- Hoe leer je leerlingen zinnen bouwen?
- Waarom is het (g)een goed idee om leerlingen op pc te laten schrijven?

Zinnen bouwen

- Principes
 - Bouwen > analyseren
 - Al zeker geen termen
 - Niet van 0 beginnen
- Werkvormen
 - Zinnen langer maken
 - Wie // Doet // Wat (kolommen invullen)
 - Puzzelen met zinsdelen
 - Tussenwoorden geven
 - Tekening uitschrijven of zin omzetten in tekening

Vragen

- Wat is goede feedback bij schrijfoopdrachten?
- Hoe leer je leerlingen zinnen bouwen?
- Waarom is het (g)een goed idee om leerlingen op pc te laten schrijven?

Computer vs papier (1)

- Twee verschillende vaardigheden
- Jonge kinderen: betere letterherkenning (beweging, aandacht, tempo, koppeling aan 'afwijkend' schrijfbeeld)
- Verwerken leerstof (trager + moet inkorten) – typen: meer transcriptie

Computer vs papier (2)

- Hulpmiddel als technisch schrijven niet helemaal ontwikkeld is
- Positieve invloed op schrijfmotivatie
- Gebruik tekstverwerker (Z/S)
 - Langere teksten
 - Complexere zinnen
 - Meer interactie
 - Meer vragen over correctheid

Computer vs papier (3)

- Laaggeletterde nieuwkomers / SES
 - Niet vertrouwd met toepassingen
 - Mondelinge taalvaardigheid/ leesvaardigheid moet hoog genoeg liggen

Bronnen en tools (1)

- [En dan nog eens schrijven](#) (didactiek – Gino)
- [Wijze lessen – schrijven](#) (didactiek – Peter)
- [Drie jaar projecten](#) (vakoverstijgend)
- [Schrijfinstructie](#) (didactiek)

Bronnen en tools (2)

- [Praktijkgidsen](#) (laaggeletterdheid – UA)
 - Lezen
 - Schrijven
- Beter lezen en schrijven!

Opbrengst

- Wat neem je mee uit deze sessie?